MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro

Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Jos Katainen oli teamin sydän, Tujunen muodosti epäilemättä sen aivot.

ETELÄ-SUOMEN SANOMAT KOKOOMUKSEN DREAM TEAMISTA

Maakunnat talouden vetureita

Suomen talous ei tunnetusti ole tällä hetkellä hyvässä kunnossa. Kasvu on tyrehtynyt nollan alapuolelle ja työttömyys kasvaa samassa suhteessa. Viennin vaikeudet ovat heijastuneet perinteisesti vahvoilla teollisuuden aloilla, kuten elektroniikkateollisuudessa.

Tämä kaikki on tapahtunut ennen Ukrainan kriisin puhkeamista. Kriisi ja sitä seurannut pakotepolitiikka ovat iskeneet vientiin sen jälkeen vielä uuden loven.

Valonpilkkujakin on, vaikkakin niitä on harvassa. Yksi selvimmistä on metsäteollisuuden vakaa kehitys, joka näkyy kautta Suomen. Metsäteollisuus on osoittanut jälleen kerran, että se on sittenkin suomalaisen hyvinvoinnin tukijalka eikä mikään auringonlaskun ala.

Pellervon taloustutkimuksen tuore selvitys alueittaisesta kehityksestä osoittaa, että metsämaakunnat ovat selvinneet muuta maata paremmin rakenteiden muutoksista. Ensi vuonna ennustetaan työllisyyden kasvua vain kuudessa maakunnassa, jotka ovat Pirkanmaa, Keski-Suomi, Pohjois-Savo, Pohjanmaa, Kanta-Häme ja Pohjois-Karjala. Kaikissa näissä maakunnissa on vahva metsäsektori, joka investoi.

Maakunnista suurin eli Uusimaa ei enää ole talouden veturi. Vaikka Uudenmaalla on väestöstä suurempi osa työssä käyviä kuin maassa keskimäärin, tämä suhde on heikkenemässä. Uusimaa ei ole teollisuuden keskus ja alueen investoinnit ovat suurelta osin investointeja infrastruktuuriin ja kaupunkirakenteen kehittämisen.

Talouden kasvu jatkossa tuleekin entistä enemmän maakunnista pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Myös Uudenmaan maaseutu kärsii siitä, että raha alueella ohjautuu Kehä III:n sisäpuolelle rahoittamaan tuottamattomia ruuhkainvestointeja. Metrotunnelit työllistävät hetken aikaa kivenlouhijoita, mutta pysyvää kasvua ne eivät luo.

Talouden ongelmana on edelleen työllisyyden väheneminen. Se merkitsee myös huoltosuhteen heikkenemistä, kun entistä pienempi joukko kansasta on töissä.

PTT on laskeskellut, että vuoden 2014 alkupuolella työllisten määrä on kasvanut vain Kanta-Hämeessä, Etelä-Karjalassa, Keski-Suomessa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Metsäteollisuuden investointien työllisyysvaikutukset näkyvät maakuntien työllisyydessä.

Ensi vuonna odotetaan kasvun leviävän myös muihin maakuntiin. Käykö näin, riippuu tietysti monesta asiasta. Kansainvälinen tilanne voi osoittautua vielä tekijäksi, joka panee kaikki laskelmat uusiksi.

Metsäteollisuus investoi sekä perinteiseen tuotantoon että uusien tuotteiden valmistamiseen.

Suomen talouden yksi ongelma tällä hetkellä on investointien vähäisyys. On turha kuvitella, että voisimme pärjätä ilman voimakkaita panostuksia perustuotantoon ja teollisuuteen tulevina vuosina. Julkisen sektorin alijäämän kattaminen edellyttää taloudellista kasvua, jota palvelut yksin eivät kykene tekemään.

Investoinnit alkutuotantoon ja teollisuuteen ovat aina hyvin pitkäjänteisiä. Kansainvälistyneet yritykset joutuvat arvioimaan aina sitä, onko investointi Suomeen kannattava vai onko edullisempaa sijoittaa rahat jonnekin Suomen ulkopuolelle. Suomella ei välttämättä ole etulyöntiasemaa enää millään tuotannon alueella.

Metsäteollisuuden työpaikkojen säilyminen on kuitenkin selkeä osoitus siitä, että kasvu on mahdollista. Metsäteollisuus investoi sekä perinteiseen tuotantoon että uusien tuotteiden valmistamiseen.

Suomen raaka-ainevarat mahdollistavat nykyistä paljon suuremman teollisen kapasiteetin rakentamisen ja toiminnan. Meillä on myös käyttämättömiä mahdollisuuksia, jotka tuovat työpaikkoja tulevina vuosina. Esimerkiksi kaivosteollisuus voi olla Suomessa paljon laajempi kuin se tänä päivänä on. Biotalousinvestoinnit ovat vasta alkuvaiheessa ja lisääntyvät koko ajan.

PTT:n raportin tärkein viesti onkin se, että hyvinvoinnin säilymisen ehto on maan tasapainoinen kehittäminen. Pääkaupunkiseutu ei ole talouden veturi vaan talouden kasvu tulee entistä enemmän maakunnista.

Uusimaa investoi rakentamiseen, ei tuotantoon.

Kylä elää täysillä

Iitin Vuolenkoski pohjoisessa Kymenlaaksossa nimettiin viikonloppuna vuoden kyläksi 2014. Kyläläiset pokkasivat tunnustuksensa sunnuntaina (MT 1.9.).

Vuolenkoskella on paljon sitä, mitä mikä tahansa maaseudun kylä kaipaisi.

Kylän yhteishenki on luja, se kantaa lukuisien tapahtumien järjestämistä ja palveluiden ylläpitoa. Uusia asukkaita ja mökkiläisiä riittää, ja heidät otetaan avosylin vastaan.

Vuolenkoskella on oma elinkeino- ja kehitysyhtiö. Kylän vajaasta viidestä sadasta asukkaasta 70 on eri alojen yrittäjiä. Oma kyläkoulu houkuttaa muuttavia lapsiperheitä.

Muuttajille etsitään kylältä sellainen tontti, joka heitä miellyttää. Moni maatila on ollut valmis lohkomaan mailtaan tontin, jotta kylään saataisiin uutta elämää.

Vuolenkoski on maaseutukylä. Lähimpään kaupunkiin, Heinolaan, on tietä pitkin matkaa lähes 30 kilometriä. Lahti ja Kouvola löytyvät 50 kilometrin sisältä.

Vuoden kylän on pitänyt itse huolehtia vetovoimastaan, se ei ole voinut kasvaa muitten kustannuksella. Tämä on osattu pitää Vuolenkoskella mielessä vuosikymmenten ajan.

Kylät eivät voi itse valita kohtaloitaan, mutta omalla tahdolla ne ovat aina kyenneet vaikuttamaan tulevaisuuteensa. Kylä ei kehity, elleivät asukkaat sitä halua itse kehittää.

Muuttoliike ja väestön keskittyminen Suomessa ovat kurittaneet erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen kyliä jo vuosikymmeniä. Moni perinteinen kylä on käytännössä kuollut, mutta harvaan asutuilla seuduilla myös kylien välisellä yhteistyöllä on saatu paljon aikaan.

Kylä on asumisen perusyksikkö, jonka olemassaoloa kannattaa vaalia. Kyläläisille tämä on selvää, mutta ymmärrystä vaaditaan myös kuntien, maakuntien ja valtakunnan päättäjiltä.

VIERASYLIÖ

Rapurintamalla tuulee

Kotimaisen rapuperinteen kulmakivi, jokirapu, on vaikeassa tilanteessa, ja laji onkin listattu Euroopassa uhanalaiseksi. Jokiravun säilyttämiseksi ja palauttamiseksi on tehty runsaasti töitä sen jälkeen, kun tuottoisat rapukannat tuhonnut tauti, rapurutto, rantautui Suomeen. Siis jo 150 vuotta.

Tällä hetkellä suurin syy jokiravun ahdinkoon maassamme on kahden tulokaslajin, täpläravun ja sen kantaman rapuruton, leviäminen ja levittäminen. Lajin tulevaisuutta uhkaa myös vesiluonnon muuttuminen.

Täplärapu ruttoineen tappava jokiravulle

Viime vuosina on keskusteltu erityisesti vieraslajistrategiasta ja kotoperäisen jokiravun merkityksestä. On huomattu, että täplärapu vieraslajina voi olla jokirapuun verrattuna hyvin erilainen vesiekosysteemin muokkaaja, jolloin myös sen merkitys jokiravun korvaajana rapuvesissämme on kyseenalainen.

Vieraslajistrategiassa täplärapu määritetään haitalliseksi ja sen kantama ja levittämä PsI-tyypin rapurutto erittäin haitalliseksi. Yhdistelmä on tappava jokiravulle.

Kilpailutilanteessa täplärapu aggressiivisena lajina syrjäyttää jokiravun jo ilman biologista asettaankin.

Täplärapu istui eurooppalaisiin vesiin aluksi lupaavasti, tosin nopeasti jo 1960-luvulla todettiin, että se kantaa ja levittää rapuruttoa. Muutamaa vuosikymmentä myöhemmin, kun täplärapu oli saavuttamassa jonkinlaisen ekologisen tasapainon uudessa ympäristössään Euroopassa, havaittiin, että täplärapu kuolee rapuruttoon ja täplärapukanta voi pysyvästi romahtaa alhaisen tuoton tasolle.

Tästä on esimerkkejä niin pienistä (alle 500 ha) kuin suuristakin järvistä (reilusti yli 500 ha) sekä Suomesta että Ruotsista. Suomessa täplärapukannan romahduksia on todettu mm. Tampereen Pyhäjärveltä ja Näsijärveltä sekä Säkylän Pyhäjärveltä. Hämeessä täplärapukanta on romahtanut ainakin 30 järvessä viimeisen 10 vuoden aikana (Petri Mäkinen, ProAgria Häme).

Viimeisimpänä ikävänä yllätyksenä on yhdessä ruotsalaisten tutkijoiden kanssa tekemämme löydös pyrstöjalkataudista pohjoismaisissa täplärapukannoissa. Pyrstöjalkatauti estää täplärapunaaraan lisääntymisen. Jokiravulla tätä tautia ei ole havaittu.

Ruttokantojen eroja ei täysin tunneta

Rapuruttokantojen tappavuus vaihtelee laboratoriossa tehtyjen tutkimusten mukaan. Tutkimuksissa ei ole löydetty yksiselitteisesti jokiravulle vaaratonta rapuruton muotoa, vaikka yksittäisissä laboratoriokokeissa jotkut yksilöt ovat jääneet henkiin.

Täpläravun levittämä PsI-tyypin rapurutto tappaa jokiravut aina. Ennen täplärapuistutuksia Eurooppaan levinnyt As-tyypin rapurutto on tappavuudeltaan hieman heikompi.

Jokirapu saattaa selvitä ilman aktiivisia suojelutoimia, mutta kannattaako häviämisriskillä leikkiä?

Jotkut jokirapukannat voivat kestää As-tyypin rapuruttoa laboratorio-olosuhteissa muita paremmin, mutta tulosta ei voi yleistää ja alkaa puhumaan vaarattomasta rapurutosta.

Mielenkiintoinen ja monitahoinen kysymys on, kuinka kauan aikaa vie jokiravun ja rapuruton muuntuminen siten, että tasapaino näiden eliöiden välillä löytyy.

Tällä hetkellä on tiedossa, että jokirapukantojen infektiovaste vaihtelee ja muutamat yksilöt voivat selvitä hengissä pitkiäkin aikoja. Myös rapuruton infektiokyky vaihtelee, joten tasapainotilaa hakevat parhaillaan keitoksen molemmat osapuolet.

Luonnon aikajana sopeumien tuottamiseksi on kuitenkin vähintään satoja vuosia. Tieto ei lohduta vesialueen omistajaa, joka haluaa ravustaa järvessään muutaman vuoden kuluttua.

Tutkimustieto tärkeää vesialueiden omistajille

Vesialueen omistajajärjestöjen tapaamiset ovat erinomaisia tilanteita tiedon jakamiselle ja keskusteluille, sillä osallistujat ovat motivoituneita ja jokainen on oman vesialueensa asiantuntija. Näissä tapaamisissa myös tutkimustuloksilla on rooli, ja laboratorioissa hankittua teoreettista tietoa jaetaan ihmisille, jotka käytännössä huolehtivat kala- ja rapukannoista.

Tutkimustuloksista tiedotus on tärkeää, vaikka se usein sotkeekin yksinkertaiseksi miellettyä tilannetta. Tilanteiden monimuotoisuuden pohdinta johtaa kuitenkin ratkaisuihin, joiden perusteet ja niihin liittyvät riskit voidaan ymmärtää.

Ratkaisujen perimmäinen oikeellisuus onkin jo toinen asia, joten varovaisuus on parempi vaihtoehto kuin yltiöpäisyys.

Täpläravun levittämistä perusteellaan rapuperinteen säilymisellä ja täpläravun suorilla taloudellisilla arvoilla. Taloudellisten arvojen korostaminen rapukantojen hoidon motiivina vesiekosysteemin yleisen hyvinvoinnin, kotoperäisyyden suojelun ja ekologisen kokonaisuuden kustannuksella vääristää luonnonvarojen hoidon päämäärää radikaalisti.

Lyhyen tähtäimen taloudelliset edut ovat kestämätön peruste vesistöjemme hoidossa. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa vaihtoehdoista keskusteleminen ja päätösten teko oleellisesti vaikeutuu ja kotoperäisen vesiekosysteemin turvaaminen unohtuu.

Luonnon kanssa oltava varovainen

Me ihmiset olemme osa globaalia ekosysteemiä ja siten vaikuttamassa sen tilaan. Miten meidän tekomme, kuten haitallisten vieraslajien levittäminen ja ”antaa mennä” -meininki, tulisi ymmärtää?

Onko luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ylipäätään mahdollista, jos käytännön päätökset perustuvat yksipuolisiin näkökulmiin, emmekä halua tai meillä ei ole kykyä ymmärtää tekojemme pitkän tähtäimen seurauksia monimuotoisessa ekosysteemissä?

Luonnon kanssa toimiessa tulisi noudattaa varovaisuuden periaatetta, koska luonnon manipulointi johtaa yleensä aivan muuhun kuin toimistossa kaavailtuun tulokseen. Meidän tulee toimia siten, että aiheuttamamme uhka alkuperäiselle luonnolle minimoidaan.

Suomessa jokirapu saattaa selvitä ilman meidän ihmisten aktiivisia suojelutoimiamme, mutta kannattaako sen häviämisriskillä leikkiä?

JAPO JUSSILA
dosentti, Itä-Suomen yliopiston (Kuopion kampus) rapuryhmän johtaja, LIFE+ RapuKamu -hanke

JENNY MAKKONEN
tutkija, Itä-Suomen yliopisto (Kuopion kampus) rapuryhmä

PÄIVÄN KUVA

ARI AHLFORS

Lisko liikkuu luikerrellen

Ari Ahlfors sattui vaskitsan kanssa vastakkain mökkirannassa Orimattilassa. Vaikka vaskitsaa kutsutaan myös vaskikäärmeeksi, se ei ole käärme vaan jalaton lisko.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: JUSSI MARTIKAINEN

Jos kriisi tulee, oletko valmis?

Viidentoista vuoden rauhanaika Euroopassa on ohi. Venäjän ja Ukrainan välejä voi luonnehtia sodaksi. Rauhaa toivotaan, mutta toiveen nopea toteutuminen on epätodennäköistä.

Jugoslavian hajoamissodat käytiin muun Euroopan silmien edessä. Niistä ei ole pitkä aika, mutta opit – jos niitä kertyi – näyttävät Euroopalta unohtuneen. Eurooppalaisten arvojen perään kysellään taas. Kiusallisen paljon niitä voi kukin soveltaa mieltymystensä mukaan.

Vielä hyvin paikallinen sota ei ehkä laajene, kenties ihmisten ampuminenkin loppuu pian. Siitä huolimatta poliittinen kriisi Venäjän ja lännen välillä voi jatkua pitkään.

Eurooppa on joutunut viime kuukausina ikävästi toteamaan, kuinka altis se on Venäjän ”pehmeillekin” painostustoimille. Venäjän vastapakotteet saivat ruokamarkkinat sekaisin hetkessä. Vielä kylmäävämpi on Venäjän mahdollisuus säädellä halutessaan Euroopan energiankulutusta.

Euroopan johtajat pohtivat uusia pakotteita Venäjälle. Pääministeri Alexander Stubbin (kok.) mukaan osa jäsenmaista haluaa harkita itse, mihin pakotteisiin lopulta osallistuu. Ehkä Ranska haluaa jatkaa sotakaluston vientiään itänaapuriimme, kun sille näyttää olevan siellä nyt kysyntää.

Kuivamuonaan on syytä totutella, sillä ruokakauppa on yhtä pimeä kuin asunto.

jussi.martikainen@maaseuduntulevaisuus.fi

Ukrainan kriisistä tuli kriisi myös Euroopan unionille. Ei ole ollut sellaista EU:ta, joka olisi ollut uskottava kriisin välittäjä tai neuvotteluosapuoli.

Venäjän presidentillä Vladimir Putinilla on EU:n kannalta ikävä tapa asioida mieluummin suoraan yksittäisten jäsenmaiden kuin unionin johtajien kanssa. Keskeiseksi tässä on noussut Saksan liittokansleri Angela Merkel.

Saksa on EU:n talousjätti, joka johtaa unionia tällä hetkellä myös poliittisesti. Vallan lisäksi Merkeliä ja Putinia yhdistää Viipurista Suomenlahteen ja siitä Saksaan sukeltava North Stream -kaasuputki. Se voi helpottaa yhteisen ymmärryksen löytymistä.

Ei näy merkkejä, että Venäjä poistuisi Itä-Ukrainasta. Se tarkoittaa, ettei EU:kaan voi lakata tuomitsemasta Venäjää. Yhteenlaskun tulos on, että keskinäiset suhteet ovat jäissä – politiikan lisäksi voivat jäätyä Venäjän energiatoimituksetkin.

Eurooppa koettaa rakentaa rauhaa, mutta sen on pakko varautua myös kriisiaikoihin. Kriisin astetta mitataan aluksi ruuan ja lämmön riittävyydellä. Entisessä Itä-Euroopassa tulevan talven pakkaset jo hermostuttavat.

Voi laskea, ettei Venäjälläkään olisi varaa jatkaa konfliktia kovin pitkään. Laskuvirheitä on kuitenkin tehty tähänkin mennessä.

Ihan vaan omasta mielenkiinnosta Suomenkin kannattaa tutkia kriisivalmiuttaan hieman tarkemmin. Kuinka kauan ruuan varmuusvarastot riittävät? Pärjätäänkö omalla energialla kaamoksen yli? Mitä tarkoittaa uskottava puolustus?

Kaupungistunut Suomi on altis häiriöille. City-perhe voi testata kriisivalmiuttaan katkaisemalla asunnosta veden, sähköt, lämmityksen ja tietoyhteydet sekä tukkimalla viemärit.

Pakasteessa sulavat Putin-juustot kannattaa kuivata viipaleina. Kuivamuonan makuun on syytä totutella, sillä ruokakauppa on yhtä pimeä kuin asunto.

Kriisiaikoina maalaisserkun arvo sukulaisena nousee. Nykyisin niitä on harvemmalla.

LEHTIKATSAUS

luottamus t… elpyi elokuussa … notkahduksesta … kasvalaa tote… hiu…

Uusia avauksia, mutta mitä?

Lapin Kansa pohtii maakunnan kuntien talous- ja kehityseroja. *”Miten Lapin köyhimmät kunnat pääsevät menestyvien kuntien joukkoon? Tutkijoiden neuvo kuuluu, että kuntien pitää löytää ’omat vahvuutensa’ ja tehdä ’uusia avauksia’.*

Sitä tutkijat eivät kerro, mitä nämä uudet avaukset voisivat olla ja mitkä ovat yksittäisen kunnan vahvuuksia. Sairaus alkaa olla tiedossa, parannuskeinot ovat hukassa.

Kysyä voi myös sitä, voivatko kunnat ylipäätään turvautua vahvuuksiinsa? Enontekiöllä on Suomen komeimmat tunturit, mutta niille ei ole lupa rakentaa hiihtohissejä. Valtio asettaa tiukat rajat matkailun kehittämiselle.”

”Lisäksi valtio näyttää keskittävän työpaikkoja suuriin kaupunkeihin, vaikka moni seikka puolustaisi työpaikkojen alueellistamista.

Lapin kehitys näyttää olevan pitkälti lappilaisten oman yrittämisen varassa. Olennaista on, ettei valtio liikaa kahlitse omaehtoista yrittämistä.”

Maatilojen saatava kasvaa

Savon Sanomat on huolissaan maatalouden rakennekehityksestä.
”Todellisuudessa maatalouden meneillään oleva rakennemuutos kohtaa yhä vaikeampia esteitä. Ei ole ollenkaan selvää, että suomalainen maatalous kykenisi huolehtimaan suomalaisten ruokaomavaraisuudesta siinä määrin kuin nyt.

Kasvun esteitä esimerkiksi pohjoissavolaisella kotieläintilalla on ainakin kolmenlaisia.

Ensinnäkään pellot eivät riitä kasvavan tuotannon tarpeisiin. Rajat tulevat vastaan jo ympäristöluvan hakulomaketta täytettäessä, kun on tarkoitus rakentaa uusi kotieläinrakennus. Mihin lanta on tarkoitus sijoittaa? Naapurin pellolle sitä ei voi noin vain ajaa. Pitää olla omaa tai vuokrattua peltoa.”

”Toinen kasvun este tulee rahoituksen saatavuudesta. Jo aikaisemmat tuotannon laajentamiset ovat velkaannuttaneet tiloja.”

”Kolmas kasvun este tulee siitä, että tiloilta ei enää yksinkertaisesti löydy haluja kasvuun. Ei huvita ottaa velkaa velan päälle.”

Kalliiksi tulee tietojärjestelmä

Pohjolan Sanomat pohtii potilastietojärjestelmän luomista.
”Suomessa on arvioitu, että Viron mallia vastaava Kanta-potilastietojärjestelmä maksaa 200 miljoonaa. Sen lisäksi terveydenhoidon potilastietojärjestelmien uudistaminen nielee lähivuosina lähes kaksi miljardia euroa.

Kalliiksi tulee, koska kunnat, kuntayhtymät ja sote-piirit virittelevät omia järjestelmiään. Kunnissa ei ole tietojärjestelmien huippuosaamista. Niin kunnat ostavat, mitä niille myydään.”